

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (έκτο τμήμα)

της 18ης Οκτωβρίου 2012 *

«Κοινωνική πολιτική — Οδηγία 1999/70/ΕΚ — Συμφωνία-πλαίσιο των CES, UNICE και CEEP για την εργασία ορισμένου χρόνου — Ρήτρα 4 — Συμβάσεις εργασίας ορισμένου χρόνου στον δημόσιο τομέα — Εθνική αρχή ανταγωνισμού — Διαδικασία τακτοποιήσεως — Πρόσληψη ως τακτικών δημοσίων υπαλλήλων χωρίς γενικό διαγωνισμό εργαζομένων που απασχολούνταν με σύμβαση ορισμένου χρόνου — Προσδιορισμός της αρχαιότητας — Παντελής παράλειψη προσμετρήσεως του χρόνου προϋπηρεσίας που συμπληρώθηκε στο πλαίσιο συμβάσεων εργασίας ορισμένου χρόνου — Αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων»

Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-302/11 έως C-305/11,

με αντικείμενο αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Consiglio di Stato (Ιταλία) με αποφάσεις της 29ης Απριλίου 2011, οι οποίες περιήλθαν στο Δικαστήριο στις 17 Ιουνίου 2011, στο πλαίσιο των δικών

Rosanna Valenza (C-302/11 και C-304/11),

Maria Laura Altavista (C-303/11),

Laura Marsella,

Simonetta Schettini,

Sabrina Tomassini (C-305/11)

κατά

Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα),

συγκείμενο από τους U. Løhmus, προεδρεύοντα του έκτου τμήματος, A. Arabadjiev και C. G. Fernlund (εισηγητή), δικαστές,

γενική εισαγγελέας: E. Sharpston

γραμματέας: A. Impellizzeri, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 7ης Ιουνίου 2012,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- οι R. Valenza και M.-L. Altavista, εκπροσωπούμενες από τον G. Pafundi, avvocato,
- οι L. Marsella, S. Schettini και S. Tomassini, εκπροσωπούμενες από τους G. Arrigo και G. Patrizi, avvocati,
- η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την G. Palmieri, επικουρούμενη από τον S. Varone, avvocato dello Stato,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον M. van Beek και την C. Cattabriga,

κατόπιν της απόφασης που έλαβε, αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Οι αιτήσεις προδικαστικής απόφασης αφορούν την ερμηνεία των ρητρών 4 και 5 της συμφωνίας-πλαίσου για την εργασία ορισμένου χρόνου, που συνήφθη στις 18 Μαρτίου 1999 (στο εξής: συμφωνία-πλαίσιο), και περιλαμβάνεται στο παράρτημα της οδηγίας 1999/70/EK του Συμβουλίου, της 28ης Ιουνίου 1999, σχετικά με τη συμφωνία-πλαίσιο για την εργασία ορισμένου χρόνου που συνήφθη από τη CES, την UNICE και το CEEP (EE L 175, σ. 43).
- 2 Οι αιτήσεις αυτές υποβλήθηκαν στο πλαίσιο διαφορών μεταξύ, αντιστοίχως, των R. Valenza, M.-L. Altavista, L. Marsella, S. Schettini και S. Tomassini και της Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato (στο εξής: AGCM) με αντικείμενο την άρνηση της τελευταίας να συνυπολογίσει, για τον σκοπό του προσδιορισμού της αρχαιότητάς τους κατά την πρόσληψή τους ως τακτικών δημοσίων υπαλλήλων με σχέση εργασίας αορίστου χρόνου, στο πλαίσιο ειδικής διαδικασίας τακτοποιήσεως της σχέσεως εργασίας τους, τον προηγούμενο χρόνο προϋπηρεσίας τους στην ίδια αρχή στο πλαίσιο συμβάσεων εργασίας ορισμένου χρόνου.

Το νομικό πλαίσιο

Η κανονιστική ρύθμιση της Ένωσης

- 3 Όπως προκύπτει από τη δέκατη τέταρτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 1999/70, η οποία εκδόθηκε βάσει του άρθρου 139, παράγραφος 2, EK, τα υπογράφοντα μέρη έχουν δείξει την επιθυμία τους να βελτιώσουν την ποιότητα της εργασίας ορισμένου χρόνου, εξασφαλίζοντας την εφαρμογή της αρχής της απαγορεύσεως των διακρίσεων, καθώς και να διαμορφώσουν ένα πλαίσιο για να αποτραπεί η κατάχρηση που προκύπτει από τη σύναψη διαδοχικών σχέσεων εργασίας ή συμβάσεων ορισμένου χρόνου.
- 4 Κατά το άρθρο 1 της οδηγίας 1999/70, η εν λόγω οδηγία αποσκοπεί «στην υλοποίηση της συμφωνίας-πλαίσου [...], που εμφανίζεται στο παράρτημα και η οποία συνήφθη [...] μεταξύ διεπαγγελματικών οργανώσεων γενικού χαρακτήρα (CES, UNICE και CEEP)».

5 Το άρθρο 2, πρώτο και τρίτο εδάφιο, της εν λόγω οδηγίας όριζε:

«Τα κράτη μέλη θέτουν σε ισχύ τις νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις που είναι απαραίτητες για να συμμορφωθούν με την παρούσα οδηγία το αργότερο στις 10 Ιουλίου 2001 ή διασφαλίζουν, το αργότερο την ημερομηνία αυτή, ότι οι κοινωνικοί εταίροι λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα μέσω συμφωνίας, τα δε κράτη μέλη οφείλουν να λαμβάνουν κάθε απαραίτητο μέτρο που να τους επιτρέπει ανά πάσα στιγμή να είναι σε θέση να διασφαλίζουν τα αποτελέσματα που επιβάλλει η παρούσα οδηγία. Πληροφορούν αμέσως την Επιτροπή σχετικά.

[...]

Οι διατάξεις αυτές, όταν θεσπίζονται από τα κράτη μέλη, αναφέρονται στην παρούσα οδηγία ή συνοδεύονται από μια τέτοια αναφορά κατά την επίσημη δημοσίευσή τους. Οι λεπτομέρειες της αναφοράς αυτής καθορίζονται από τα κράτη μέλη.»

6 Κατά το άρθρο 3 αυτής, η οδηγία 1999/70 τέθηκε σε ισχύ στις 10 Ιουλίου 1999, ημερομηνία κατά την οποία δημοσιεύθηκε στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων*.

7 Σύμφωνα με τη ρήτρα 1 της συμφωνίας-πλαisiού, σκοπός της συμφωνίας αυτής είναι:

α) η βελτίωση της ποιότητας της εργασίας ορισμένου χρόνου με τη διασφάλιση της εφαρμογής της αρχής της μη διάκρισης·

β) η καθιέρωση ενός πλαισίου για να αποτραπεί η κατάχρηση που προκαλείται από τη χρησιμοποίηση διαδοχικών συμβάσεων ή εργασιακών σχέσεων ορισμένου χρόνου.»

8 Η ρήτρα 2, σημείο 1, της συμφωνίας-πλαisiού ορίζει τα εξής:

«Η παρούσα συμφωνία εφαρμόζεται σε όλους τους εργαζομένους ορισμένου χρόνου που έχουν σύμβαση ή σχέση εργασίας όπως αυτές καθορίζονται από τη νομοθεσία, τις συλλογικές συμβάσεις ή την πρακτική σε κάθε κράτος μέλος.»

9 Η ρήτρα 3 της συμφωνίας-πλαisiού ορίζει:

«1. Για τους σκοπούς της παρούσας συμφωνίας, ως “εργαζόμενος ορισμένου χρόνου” νοείται ένα πρόσωπο που έχει σύμβαση ή σχέση εργασίας ορισμένου χρόνου συναφθείσα απευθείας μεταξύ του εργοδότη και του εργαζομένου, η λήξη της οποίας καθορίζεται από αντικειμενικούς όρους, όπως παρέλευση συγκεκριμένης ημερομηνίας, ολοκλήρωση συγκεκριμένου έργου ή πραγματοποίηση συγκεκριμένου γεγονότος.

2. Για τους σκοπούς της παρούσας συμφωνίας, ως “αντίστοιχος εργαζόμενος αορίστου χρόνου” νοείται ο εργαζόμενος που έχει σύμβαση ή σχέση εργασίας αορίστου χρόνου στην ίδια επιχείρηση, και απασχολείται στην ίδια ή παρόμοια εργασία/απασχόληση, λαμβανομένων υπόψη των προσόντων ή των δεξιοτήτων. Όπου δεν υπάρχει αντίστοιχος εργαζόμενος αορίστου χρόνου στην ίδια εκμετάλλευση, η σύγκριση πρέπει να γίνεται με αναφορά στην εκάστοτε εφαρμοζόμενη συλλογική σύμβαση, ή όταν δεν υπάρχει οικεία συλλογική σύμβαση, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία, ή τις εθνικές συλλογικές συμβάσεις ή πρακτικές.»

10 Η ρήτρα 4 της συμφωνίας-πλαisiού, η οποία φέρει τον τίτλο «Αρχή της μη διακρίσεως», ορίζει:

«1. Όσον αφορά τις συνθήκες απασχολήσεως, οι εργαζόμενοι ορισμένου χρόνου δεν πρέπει να αντιμετωπίζονται δυσμενώς σε σχέση με τους αντίστοιχους εργαζομένους αορίστου χρόνου μόνο επειδή έχουν σύμβαση ή σχέση εργασίας ορισμένου χρόνου, εκτός αν αυτό δικαιολογείται από αντικειμενικούς λόγους.

[...]

4. Η απαιτούμενη περίοδος προϋπηρεσίας σε σχέση με ιδιαίτερες συνθήκες απασχόλησης θα είναι η ίδια για τους εργαζομένους ορισμένου χρόνου όπως και για τους εργαζομένους αορίστου χρόνου εκτός από την περίπτωση που δικαιολογείται από αντικειμενικούς λόγους διαφορετική διάρκεια της περιόδου προϋπηρεσίας.»
- 11 Η ρήτρα 5 της συμφωνίας-πλαisiού, η οποία τιτλοφορείται «Μέτρα για την αποφυγή κατάχρησης», ορίζει τα εξής:
- «1. Για να αποτραπεί η κατάχρηση που μπορεί να προκύψει από τη χρησιμοποίηση διαδοχικών συμβάσεων ή σχέσεων εργασίας ορισμένου χρόνου, τα κράτη μέλη, ύστερα από διαβουλεύσεις με τους κοινωνικούς εταίρους σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία, τις συλλογικές συμβάσεις ή την πρακτική, ή/και οι κοινωνικοί εταίροι, όταν δεν υπάρχουν ισοδύναμα νομοθετικά μέτρα για την πρόληψη των καταχρήσεων, λαμβάνουν κατά τρόπο που να λαμβάνει υπόψη τις ανάγκες ειδικών τομέων ή/και κατηγοριών εργαζομένων, ένα ή περισσότερα από τα ακόλουθα μέτρα:
- α) αντικειμενικούς λόγους που να δικαιολογούν την ανανέωση τέτοιων συμβάσεων ή σχέσεων εργασίας·
 - β) τη μέγιστη συνολική διάρκεια διαδοχικών συμβάσεων ή σχέσεων εργασίας ορισμένου χρόνου·
 - γ) τον αριθμό των ανανεώσεων τέτοιων συμβάσεων ή σχέσεων εργασίας.
2. Τα κράτη μέλη ύστερα από διαβουλεύσεις με τους κοινωνικούς εταίρους ή/και οι κοινωνικοί εταίροι καθορίζουν, όταν χρειάζεται, υπό ποιες συνθήκες οι συμβάσεις ή σχέσεις εργασίας ορισμένου χρόνου:
- α) θεωρούνται “διαδοχικές”·
 - β) χαρακτηρίζονται συμβάσεις ή σχέσεις αορίστου χρόνου.»

Η ιταλική νομοθεσία

- 12 Το άρθρο 3 του Συντάγματος της Ιταλικής Δημοκρατίας κατοχυρώνει την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως.
- 13 Κατά το άρθρο 97 του εν λόγω Συντάγματος:
- «Οι θέσεις εργασίας στις δημόσιες υπηρεσίες καταλαμβάνονται κατόπιν διαγωνισμού, εκτός των περιπτώσεων που ορίζει ο νόμος.»
- 14 Το άρθρο 1, παράγραφος 519, του νόμου 296 περί διατάξεων σχετικών με την κατάρτιση του ετήσιου και του πολυετούς προϋπολογισμού του κράτους (δημοσιονομικός νόμος του 2007) [legge n. 296, disposizioni per la formazione del bilancio annuale e pluriennale dello Stato (legge finanziaria 2007)], της 27ης Δεκεμβρίου 2006 (τακτικό συμπλήρωμα στην *GURI* αριθ. 299, της 27ης Δεκεμβρίου 2006, στο εξής: νόμος 296/2006), ορίζει τα ακόλουθα:

«Για το 2007, ποσοστό 20 % του κονδυλίου της παραγράφου 513 διατίθεται για την τακτοποίηση, κατόπιν αιτήσεώς του, του μη διευθυντικού προσωπικού που απασχολείται βάσει συμβάσεων ορισμένου χρόνου επί χρονικό διάστημα τουλάχιστον τριών ετών, έστω και διακεκομμένο, ή που πληρούν την προϋπόθεση αυτή, δυνάμει συμβάσεων που συνήφθησαν πριν την 29η Σεπτεμβρίου 2006, ή που απασχολήθηκε επί χρονικό διάστημα τουλάχιστον τριών ετών, έστω και διακεκομμένο,

κατά την αμέσως προηγούμενη της ενάρξεως ισχύος του νόμου πενταετία, και το οποίο υποβάλλει σχετική αίτηση, υπό την προϋπόθεση ότι έχει προσληφθεί μέσω διαδικασίας επιλογής έχουσα χαρακτήρα διαγωνισμού ή προβλεπόμενης από νομοθετική διάταξη. Η τακτοποίηση των προσληφθέντων για ορισμένο χρόνο μελών του προσωπικού πραγματοποιείται με διάφορες διαδικασίες, μέσω της διοργανώσεως δοκιμασιών επιλογής [...]».

15 Από τις πληροφορίες που παρέσχε στο Δικαστήριο η Ιταλική Κυβέρνηση προκύπτει ότι, δεδομένου ότι πραγματοποιείται μέσω διοικητικού μέτρου που εκδίδεται κατά το πέρας διαδικασίας προβλεπόμενης εκ του νόμου, αυτού του είδους η τακτοποίηση παρέχει στον δικαιούχο το καθεστώς του δημοσίου υπαλλήλου, το οποίο τον διακρίνει, επομένως, από τους «εργαζόμενους που απασχολούνται στη δημόσια διοίκηση» βάσει συμβάσεως ιδιωτικού δικαίου.

16 Το άρθρο 75, παράγραφος 2, του νομοθετικού διατάγματος 112, περί επείγουσών διατάξεων για την οικονομική ανάπτυξη, την απλοποίηση, την ανταγωνιστικότητα, την σταθεροποίηση των δημόσιων οικονομικών, καθώς και την ίση κατανομή των φορολογικών βαρών (decreto-legge n. 112 disposizioni urgenti per lo sviluppo economico, la semplificazione, la competitività, la stabilizzazione della finanza pubblica e la perequazione tributaria), της 25ης Ιουνίου 2008 (τακτικό συμπλήρωμα στην *GURI* αριθ. 147, της 25ης Ιουνίου 2008), ορίζει τα εξής:

«Όσον αφορά τις ανεξάρτητες αρχές, το προσωπικό τους, το οποίο εμπίπτει στις διαδικασίες του άρθρου 1, παράγραφος 519, του νόμου [296/2006], εντάσσεται στο εισαγωγικό μισθολογικό κλιμάκιο, χωρίς αναγνώριση της προϋπηρεσίας που έχει αποκτηθεί στο πλαίσιο δραστηριότητας ορισμένου χρόνου ή εξειδικεύσεως, χωρίς επιπρόσθετη δαπάνη, αλλά με τη χορήγηση προσωποπαγούς συμψηφιστέου και μη αναπροσαρμολζόμενου επιδόματος ίσου προς την ενδεχόμενη διαφορά μεταξύ των προηγούμενων αποδοχών και εκείνων που αντιστοιχούν στην οργανική θέση την οποία καταλαμβάνει».

17 Το άρθρο 36 του νομοθετικού διατάγματος 165 περί γενικών κανόνων ρυθμίσεως της εξαρτημένης εργασίας στη δημόσια διοίκηση (decreto-legislativo n. 165 norme generali sull'ordinamento del lavoro alle dipendenze delle amministrazioni pubbliche), της 30ής Μαρτίου 2001 (τακτικό συμπλήρωμα στην *GURI* αριθ. 106, της 9ης Μαΐου 2001), ορίζει:

«1. Για την κάλυψη των τακτικών αναγκών της, η Δημόσια Διοίκηση προσλαμβάνει προσωπικό αποκλειστικώς με συμβάσεις εργασίας αορίστου χρόνου κατά τις διαδικασίες προσλήψεως που προβλέπει το άρθρο 35.

2. Για την κάλυψη πρόσκαιρων και έκτακτων αναγκών, η Δημόσια Διοίκηση δύναται, τηρώντας τις ισχύουσες διαδικασίες προσλήψεως, να προσφεύγει στις ευέλικτες μορφές συμβάσεων προσλήψεως και απασχολήσεως προσωπικού που προβλέπονται από τον αστικό κώδικα και τους νόμους περί σχέσεων εξαρτημένης εργασίας σε επιχειρήσεις. Υπό την επιφύλαξη της αρμοδιότητας που έχει η Διοίκηση ως προς τον προσδιορισμό των οργανωτικών της αναγκών συμφώνως προς τις κείμενες διατάξεις του νόμου, οι εθνικές συλλογικές συμβάσεις εργασίας ρυθμίζουν τις συμβάσεις εργασίας ορισμένου χρόνου. [...]

[...]

5. Εν πάση περιπτώσει και υπό την επιφύλαξη οποιασδήποτε ευθύνης και κυρώσεως που μπορεί να συνεπάγεται, η παράβαση διατάξεων αναγκαστικού δικαίου που αφορούν την εκ μέρους της Δημόσιας Διοικήσεως πρόσληψη ή απασχόληση εργαζομένων δεν μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα την κατάρτιση συμβάσεων εργασίας αορίστου χρόνου με τη Δημόσια Διοίκηση. Ο οικείος εργαζόμενος δικαιούται να ζητήσει την αποκατάσταση της ζημίας που προκλήθηκε από την παροχή εργασίας κατά παράβαση διατάξεων αναγκαστικού δικαίου. Εφόσον η παράβαση οφείλεται σε δόλο ή βαρεία αμέλεια, οι διοικητικές αρχές οφείλουν να αναζητούν από τους ιθύνοντες τα εκ της αιτίας αυτής καταβληθέντα ποσά [...]

[...]».

Οι διαφορές των κύριων δικών και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 18 Κατόπιν της αιτήσεώς τους τακτοποιήσεως που υποβλήθηκε στις 27 Ιανουαρίου 2007 δυνάμει του νόμου 296/2006, οι αναιρεσείουσες των κύριων δικών, οι οποίες απασχολούνταν όλες στην AGCM στο πλαίσιο διαδοχικών συμβάσεων εργασίας ορισμένου χρόνου, προσελήφθησαν από την εν λόγω αρχή στο πλαίσιο σχέσεως εργασίας αορίστου χρόνου και τοποθετήθηκαν σε οργανικές θέσεις στις 17 Μαΐου 2007.
- 19 Με απόφαση της 17ης Ιουλίου 2008, η AGCM κατέταξε τις αναιρεσείουσες των κύριων δικών, με αναδρομική ισχύ από τις 17 Μαΐου 2007, στο εισαγωγικό κλιμάκιο της μισθολογικής κλίμακας, στο οποίο είχαν τοποθετηθεί κατά τον χρόνο συνάψεως της προηγούμενης συμβάσεώς τους εργασίας ορισμένου χρόνου, χωρίς να αναγνωρίσει την προϋπηρεσία που αποκτήθηκε δυνάμει των συμβάσεων αυτών, και τους χορήγησε προσωποπαγές επίδομα ίσο προς τη διαφορά μεταξύ των αποδοχών που ελάμβαναν στις 17 Μαΐου 2007 και εκείνων που απέρρεαν από τη μονιμοποίησή τους.
- 20 Το Tribunale amministrativo regionale Lazio – Roma απέρριψε την προσφυγή που άσκησαν οι αναιρεσείουσες των κύριων δικών κατά της αποφάσεως αυτής με το σκεπτικό ότι, μεταξύ άλλων, η διαδικασία τακτοποιήσεως, καίτοι επιτρέπει παρέκκλιση από τον κανόνα του γενικού διαγωνισμού, δεν επιτρέπει, αντιθέτως, την αναγνώριση της προϋπηρεσίας που αποκτήθηκε στο πλαίσιο απασχολήσεως ορισμένου χρόνου.
- 21 Οι αναιρεσείουσες των κύριων δικών προσέβαλαν την απόφαση αυτή ενώπιον του Consiglio di Stato. Προβάλλουν, σχετικώς, παράβαση της ρήτρας 4 της συμφωνίας-πλαisiού, καθότι το καθεστώς τακτοποιήσεως που εγκαθιδρύει ο νόμος 296/2006 αγνοεί την προϋπηρεσία που αποκτήθηκε στο πλαίσιο απασχολήσεως ορισμένου χρόνου, παρότι τα ασκούμενα καθήκοντα εξακολουθούν να είναι τα αυτά, οι δε διαδοχικές συμβάσεις εργασίας ορισμένου χρόνου συνιστούσαν κατάχρηση.
- 22 Το Consiglio di Stato σημειώνει ότι η επίμαχη στην υπόθεση των κύριων δικών εθνική ρύθμιση κατέστησε δυνατή την άμεση πρόσληψη εργαζομένων σε προσωρινές θέσεις εργασίας, κατά παρέκκλιση από τον κανόνα περί προσβάσεως στην απασχόληση στο Δημόσιο κατόπιν γενικού διαγωνισμού, με ενσωμάτωσή τους, όμως, στο πλαίσιο του οργανογράμματος σε οργανική θέση στο εισαγωγικό κλιμάκιο της μισθολογικής κλίμακας, χωρίς κατοχύρωση της αποκτηθείσας στο πλαίσιο απασχολήσεως ορισμένου χρόνου προϋπηρεσίας.
- 23 Κατά το εν λόγω δικαστήριο, θεσπίζοντας τη ρύθμιση αυτή, ο εθνικός νομοθέτης δεν είχε την πρόθεση να τακτοποιήσει την παράνομη και καταχρηστική απασχόληση ορισμένου χρόνου μέσω της μετατροπής των συμβάσεων ορισμένου χρόνου σε σχέση εργασίας αορίστου χρόνου, εξαιτίας της καταχρηστικής προσφυγής σε συμβάσεις κατά παράβαση της ρήτρας 5 της συμφωνίας-πλαisiού. Αντιθέτως, έκρινε ότι η προϋπηρεσία που αποκτήθηκε στο πλαίσιο απασχολήσεως ορισμένου χρόνου αποτελεί τίτλο ο οποίος νομιμοποιεί τη σύσταση σχέσεως εργασίας αορίστου χρόνου, κατά παρέκκλιση από τον κανόνα περί προσβάσεως σε οργανική θέση του Δημοσίου κατόπιν γενικού διαγωνισμού. Ο εκμηδενισμός της προϋπηρεσίας δικαιολογείται, στο πλαίσιο αυτό, από την ανάγκη να αποφευχθεί αντίστροφη δυσμενής διάκριση εις βάρος όσων εργαζομένων ήδη υπηρετούν σε οργανικές θέσεις και έχουν προσληφθεί με σχέση αορίστου χρόνου κατόπιν γενικού διαγωνισμού. Συγκεκριμένα, εάν οι θεμελιώνοντες δικαίωμα τακτοποιήσεως μπορούσαν να διατηρήσουν την αρχαιότητά τους, θα παραγκώνιζαν εκείνους εκ των ανωτέρω εργαζομένων που έχουν μικρότερη προϋπηρεσία.

- 24 Εξάλλου, το Consiglio di Stato υπενθυμίζει ότι στον δημόσιο τομέα ισχύει ο κανόνας περί απαγορεύσεως της μετατροπής συμβάσεως εργασίας ορισμένου χρόνου σε σύμβαση εργασίας αορίστου χρόνου. Στη διάταξη της 1ης Οκτωβρίου 2010, C-3/10, Affatato, το Δικαστήριο έκρινε νόμιμη την απαγόρευση αυτή.
- 25 Τέλος, το Consiglio di Stato υπογραμμίζει ότι, στην υπ' αριθ. 1138 απόφασή του της 23ης Φεβρουαρίου 2011, έκρινε επίσης ότι η επίμαχη στις υποθέσεις των κύριων δικών ρύθμιση δεν ήταν ασυμβίβαστη προς τη συμφωνία-πλαίσιο, με το σκεπτικό ότι η τελευταία απαγορεύει τη δυσμενή μεταχείριση του εργαζομένου ορισμένου χρόνου έναντι του εργαζομένου αορίστου χρόνου μόνον κατά τη διάρκεια της σχέσεως εργασίας ορισμένου χρόνου. Αντιθέτως, η εν λόγω συμφωνία-πλαίσιο δεν απαγορεύει τον τερματισμό της σχέσεως εργασίας ορισμένου χρόνου κατά την ορισθείσα λήξη και τη σύσταση, εν συνεχεία, νέας σχέσεως εργασίας αορίστου χρόνου χωρίς συνυπολογισμό της προηγουμένως αποκτηθείσας προϋπηρεσίας, στο μέτρο που πρόκειται ακριβώς περί νέας σχέσεως εργασίας. Επομένως, δεν είναι εφαρμοστέα η συμφωνία-πλαίσιο. Επιπλέον, η απαγόρευση δυσμενούς διακρίσεως εις βάρος εργαζομένου ορισμένου χρόνου δεν είναι δυνατόν να καταλήξει σε αντίστροφη δυσμενή διάκριση εις βάρος του εργαζομένου αορίστου χρόνου. Ως εκ τούτου, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η εφαρμογή διαφορετικών κριτηρίων στους εργαζομένους ορισμένου χρόνου και στους εργαζομένους αορίστου χρόνου δικαιολογείται από αντικειμενικούς λόγους υπό την έννοια της ρήτρας 4, σημείο 4, της συμφωνίας-πλαισίου.
- 26 Σε κάθε περίπτωση, το Consiglio di Stato αναφέρει ότι, στην υπ' αριθ. 4148 απόφαση της 9ης Νοεμβρίου 2009, το Tribunale del lavoro di Torino έκρινε ότι η τήρηση της ρήτρας 4, σημείο 4, της συμφωνίας-πλαισίου απαιτεί τη διατήρηση της αποκτηθείσας προϋπηρεσίας σε περίπτωση μετατροπής μιας σχέσεως εργασίας ορισμένου χρόνου σε σχέση εργασίας αορίστου χρόνου. Μολονότι αφορούσε διαφορετικές περιστάσεις από εκείνες εν προκειμένω, από την απόφαση αυτή προκύπτει μια αποκλίνουσα ερμηνεία της εν λόγω διατάξεως. Ως εκ τούτου, υφίσταται αμφιβολία ως προς τη συμβατότητα της επίμαχης στις υποθέσεις των κύριων δικών εθνικής κανονιστικής ρυθμίσεως προς το δίκαιο της Ένωσης.
- 27 Υπ' αυτές τις συνθήκες, το Consiglio di Stato αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:
- «1) Απαγορεύει η διάταξη της ρήτρας 4, [σημείο] 4, [της συμφωνίας-πλαισίου], σύμφωνα με την οποία “[η] απαιτούμενη περίοδος προϋπηρεσίας σε σχέση με ιδιαίτερες συνθήκες απασχόλησης θα είναι η ίδια για τους εργαζομένους ορισμένου χρόνου όπως και για τους εργαζομένους αορίστου χρόνου εκτός από την περίπτωση που δικαιολογείται από αντικειμενικούς λόγους διαφορετική διάρκεια της περιόδου προϋπηρεσίας”, σε συνδυασμό με τη ρήτρα 5 [της εν λόγω συμφωνίας], όπως έχει ερμηνευθεί από το Δικαστήριο [...], το οποίο έχει κρίνει νόμιμη ιταλική ρύθμιση η οποία απαγορεύει, όσον αφορά την απασχόληση στο Δημόσιο, τη μετατροπή συμβάσεως ορισμένου χρόνου σε σύμβαση αορίστου χρόνου, την εθνική ρύθμιση περί μονιμοποιήσεως του έκτακτου προσωπικού (άρθρο 1, παράγραφος 519, του νόμου 296/2006) με την οποία επιτρέπεται η άμεση πρόσληψη με σύμβαση αορίστου χρόνου των εργαζομένων που είχαν προσληφθεί με σύμβαση ορισμένου χρόνου, κατά παρέκκλιση του κανόνα του δημόσιου διαγωνισμού, αλλά εκμηδενίζοντας την προϋπηρεσία που αποκτήθηκε κατά την περίοδο απασχολήσεως με σύμβαση ορισμένου χρόνου, ή συνιστά η απώλεια της προϋπηρεσίας την οποία προβλέπει ο εθνικός νομοθέτης παρέκκλιση δικαιολογούμενη “από αντικειμενικούς λόγους”, και συγκεκριμένα από την απαίτηση να αποφευχθεί το ενδεχόμενο η τοποθέτηση του έκτακτου προσωπικού σε οργανικές θέσεις να αποβεί εις βάρος των υπαλλήλων που υπηρετούν ήδη σε οργανικές θέσεις, όπως θα συνέβαινε αν οι έκτακτοι διατηρούσαν την προϋπηρεσία τους;
- 2) Απαγορεύει η διάταξη της ρήτρας 4, [σημείο] 4, [της συμφωνίας-πλαισίου], σύμφωνα με την οποία “[η] απαιτούμενη περίοδος προϋπηρεσίας σε σχέση με ιδιαίτερες συνθήκες απασχόλησης θα είναι η ίδια για τους εργαζομένους ορισμένου χρόνου όπως και για τους εργαζομένους αορίστου χρόνου εκτός από την περίπτωση που δικαιολογείται από αντικειμενικούς λόγους διαφορετική διάρκεια

της περιόδου προϋπηρεσίας”, σε συνδυασμό με τη ρήτρα 5 [της εν λόγω συμφωνίας], όπως έχει ερμηνευθεί από το Δικαστήριο [...], το οποίο έχει κρίνει νόμιμη ιταλική ρύθμιση η οποία απαγορεύει, όσον αφορά την απασχόληση στο Δημόσιο, τη μετατροπή συμβάσεως ορισμένου χρόνου σε σύμβαση αορίστου χρόνου, εθνική ρύθμιση η οποία, μολονότι προσμετράται η προϋπηρεσία που αποκτάται εφόσον ισχύει η σύμβαση εργασίας ορισμένου χρόνου, επιβάλλει τη λύση της συμβάσεως ορισμένου χρόνου και τη σύναψη νέας συμβάσεως αορίστου χρόνου, διαφορετικής από την προηγούμενη, χωρίς διατήρηση της αποκτηθείσας προϋπηρεσίας (άρθρο 1, παράγραφος 519, του νόμου 296/2006);»

- 28 Με την από 20 Ιουλίου 2011 διάταξη του Προέδρου του Δικαστηρίου αποφασίστηκε η συνεκδίκαση των υποθέσεων C-302/11 έως C-305/11 προς διευκόλυνση της έγγραφης και της προφορικής διαδικασίας και προς έκδοση κοινής αποφάσεως.

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

- 29 Με τα ερωτήματά του, τα οποία πρέπει να εξετασθούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί κατά πόσον η ρήτρα 4 της συμφωνίας-πλαisiού, σε συνδυασμό με τη ρήτρα 5 αυτού, έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στις υποθέσεις των κύριων δικών, η οποία αποκλείει πλήρως την προσμέτρηση του χρόνου προϋπηρεσίας που συμπλήρωσε εργαζόμενος με σύμβαση ορισμένου χρόνου σε δημόσια αρχή για τον προσδιορισμό της αρχαιότητάς του κατά τη για αόριστο χρόνο πρόσληψή του από την ίδια υπηρεσία με την ιδιότητα του τακτικού δημοσίου υπαλλήλου στο πλαίσιο ειδικής διαδικασίας τακτοποίησης της σχέσεως εργασίας του.

Επί της δυνατότητας εφαρμογής της ρήτρας 4 της συμφωνίας-πλαisiού

- 30 Η Ιταλική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η ρήτρα 4 της συμφωνίας-πλαisiού δεν είναι εφαρμοστέα στις διαφορές των κύριων δικών. Συγκεκριμένα, η διάταξη αυτή απαγορεύει αποκλειστικώς κάθε διαφορετική μεταχείριση μεταξύ των εργαζομένων αορίστου χρόνου και των έκτακτων εργαζομένων κατά τη διάρκεια της σχέσεως εργασίας ορισμένου χρόνου. Οι υποθέσεις, όμως, των κύριων δικών δεν εγείρουν ζητήματα που αφορούν τη σύγκριση μεταξύ των δύο αυτών κατηγοριών υπαλλήλων, δεδομένου ότι η προηγούμενη σύμβαση εργασίας ορισμένου χρόνου εκλαμβάνεται από την επίμαχη στις κύριες δίκες εθνική ρύθμιση ως τίτλος ο οποίος δικαιολογεί την κατάρτιση συμβάσεως εργασίας αορίστου χρόνου, κατά παρέκκλιση από τον κανόνα περί προσβάσεως σε μόνιμη θέση στο Δημόσιο κατόπιν γενικού διαγωνισμού. Επομένως, η εν λόγω σύμβαση ορισμένου χρόνου συνιστά αποκλειστικώς προϋπόθεση για την πρόσβαση στην ειδική διαδικασία ενόψει μιας αυτοτελούς προσλήψεως στο πλαίσιο σχέσεως εργασίας αορίστου χρόνου η οποία διακρίνεται πλήρως από την προηγούμενη. Τούτέστιν, η διαδικασία τακτοποίησης έχει ως αποτέλεσμα όχι τον μετασχηματισμό ή τη μετατροπή σε σχέση εργασίας αορίστου χρόνου των συμβάσεων εργασίας ορισμένου χρόνου που συνήφθησαν καταχρηστικώς κατά παράβαση της ρήτρας 5 της συμφωνίας-πλαisiού, αλλά τη σύσταση νέας σχέσεως εργασίας η οποία συνεπάγεται την υποχρέωση συμπληρώσεως δοκιμαστικής περιόδου. Παράλληλα, τέτοια τακτοποίηση θέτει τέρμα στη σχέση εργασίας ορισμένου χρόνου και συνεπάγεται την υποχρεωτική λήξη κάθε μετέωρης καταστάσεως και, ιδίως, την καταβολή αποζημιώσεως λόγω της λύσεως της εργασιακής σχέσεως, καθώς και αποζημιώσεως για τις μη ληφθείσες ημέρες αδείας.
- 31 Με την επιχειρηματολογία αυτή, η οποία κατά βάση συγκλίνει με την εκτίμηση του Consiglio di Stato στις αποφάσεις περί παραπομπής καθώς και στην υπ' αριθ. 1138 απόφασή του από 23 Φεβρουαρίου 2011, η Ιταλική Κυβέρνηση προβάλλει κατ' ουσίαν ότι η ρήτρα 4 της συμφωνίας-πλαisiού δεν εφαρμόζεται σε περιπτώσεις όπως αυτές των υποθέσεων των κύριων δικών, δεδομένου ότι η διαφορετική μεταχείριση που προβάλλουν οι αναιρεσείουσες των κύριων δικών, οι οποίες συνδέονται με την AGCM, από τις 17 Μαΐου 2007, με σύμβαση εργασίας αορίστου χρόνου, ανακύπτει σε σχέση με άλλους εργαζομένους αορίστου χρόνου.

- 32 Ως προς τούτο πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά το γράμμα της ρήτρας 2, σημείο 1, της συμφωνίας-πλαisiού, αυτή εφαρμόζεται σε όλους τους εργαζομένους ορισμένου χρόνου που έχουν σύμβαση ή σχέση εργασίας όπως αυτές καθορίζονται από τη νομοθεσία, τις συλλογικές συμβάσεις ή την πρακτική σε κάθε κράτος μέλος (απόφαση της 8ης Σεπτεμβρίου 2011, C-177/10, Rosado Santana, Συλλογή 2011, σ. I-7907, σκέψη 39).
- 33 Το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει ότι η οδηγία 1999/70 και η συμφωνία-πλαίσιο εφαρμόζονται στο σύνολο των εργαζομένων που παρέχουν έμμισθες υπηρεσίες στο πλαίσιο σχέσεως εργασίας ορισμένου χρόνου την οποία έχουν συνάψει με τον εργοδότη τους (αποφάσεις της 13ης Σεπτεμβρίου 2007, C-307/05, Del Cerro Alonso, Συλλογή 2007, σ. I-7109, σκέψη 28, και Rosado Santana, προπαρατεθείσα, σκέψη 40).
- 34 Το γεγονός και μόνον ότι οι αναιρεσείουσες των κύριων δικών απέκτησαν την ιδιότητα του εργαζομένου αορίστου χρόνου δεν αποκλείει τη δυνατότητά τους να επικαλεστούν, υπό ορισμένες περιστάσεις, την αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων την οποία κατοχυρώνει η ρήτρα 4 της συμφωνίας-πλαisiού (βλ. προπαρατεθείσα απόφαση Rosado Santana, σκέψη 41, όπως επίσης, υπό το πνεύμα αυτό, απόφαση της 8ης Μαρτίου 2012, C-251/11, Huët, σκέψη 37).
- 35 Πράγματι, στις υποθέσεις των κύριων δικών, οι αναιρεσείουσες επιχειρούν κατ' ουσία, υπό την ιδιότητα των εργαζομένων αορίστου χρόνου, να προβάλλουν την ύπαρξη διαφορετικής μεταχειρίσεως κατά τον συνυπολογισμό της προϋπηρεσίας και της αποκτηθείσας επαγγελματικής πείρας στο πλαίσιο διαδικασίας προσλήψεως κατά το πέρας της οποίας κατέστησαν τακτικοί δημόσιοι υπάλληλοι. Ενώ για τον προσδιορισμό της προϋπηρεσίας, και, ως εκ τούτου, για τον καθορισμό της μισθολογικής κλίμακας λαμβάνεται υπόψη ο χρόνος προϋπηρεσίας που διανύθηκε υπό την ιδιότητα του εργαζομένου αορίστου χρόνου, ο χρόνος υπηρεσίας που διανύθηκε υπό την ιδιότητα του εργαζομένου ορισμένου χρόνου δεν λαμβάνεται υπόψη, χωρίς, κατά τις αναιρεσείουσες, να εξετάζονται η φύση των ασκούμενων καθηκόντων και τα εγγενή χαρακτηριστικά τους. Εφόσον η αντίθετη προς τη ρήτρα 4 της συμφωνίας-πλαisiού δυσμενής διάκριση, της οποίας ισχυρίζονται ότι είναι θύματα οι αναιρεσείουσες των κύριων δικών, αφορά τους χρόνους υπηρεσίας που διανύθηκαν υπό την ιδιότητα των εργαζομένων ορισμένου χρόνου, το γεγονός ότι αυτές κατέστησαν εν τω μεταξύ εργαζόμενες αορίστου χρόνου είναι άνευ σημασίας (βλ. συναφώς, προπαρατεθείσα απόφαση Rosado Santana, σκέψη 42).
- 36 Πρέπει, επιπλέον, να σημειωθεί ότι η ρήτρα 4 της συμφωνίας-πλαisiού προβλέπει, στο σημείο 4, ότι η απαιτούμενη περίοδος προϋπηρεσίας σε σχέση με ιδιαίτερες συνθήκες απασχόλησης πρέπει να είναι η ίδια για τους εργαζομένους ορισμένου χρόνου όπως και για τους εργαζομένους αορίστου χρόνου εκτός από την περίπτωση που δικαιολογείται από αντικειμενικούς λόγους διαφορετική διάρκεια της περιόδου προϋπηρεσίας. Ούτε από το γράμμα της εν λόγω διατάξεως ούτε από το πλαίσιο εντός του οποίου αυτή εντάσσεται προκύπτει ότι η διάταξη αυτή δεν εφαρμόζεται οσάκις ο οικείος εργαζόμενος αποκτά την ιδιότητα του εργαζομένου αορίστου χρόνου. Συγκεκριμένα, οι επιδιωκόμενοι με την οδηγία 1999/70 και τη συμφωνία-πλαίσιο σκοποί, οι οποίοι συνίστανται τόσο στην απαγόρευση των διακρίσεων όσο και στην πρόληψη των καταχρηστικών πρακτικών που συνδέονται με τη σύναψη διαδοχικών συμβάσεων ή σχέσεων εργασίας ορισμένου χρόνου, συνηγορούν υπέρ του αντιθέτου (προπαρατεθείσα απόφαση Rosado Santana, σκέψη 43).
- 37 Ο εξ ορισμού αποκλεισμός της εφαρμογής της συμφωνίας-πλαisiού σε περιπτώσεις όπως αυτές των υποθέσεων των κύριων δικών θα περιόριζε, κατά παράβαση του σκοπού για τον οποίο έχει νομολογηθεί η εν λόγω ρήτρα 4, την έκταση της παρεχόμενης στους οικείους εργαζομένους προστασίας έναντι των δυσμενών διακρίσεων, και θα είχε ως συνέπεια την άνευ λόγου συσταλτική ερμηνεία της ρήτρας αυτής, σε αντίθεση με όσα επιτάσσει η νομολογία του Δικαστηρίου (προπαρατεθείσα απόφαση Rosado Santana, σκέψη 44 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

- 38 Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω εκτιμήσεων, πρέπει να γίνει δεκτό ότι, σε αντίθεση με την ερμηνεία την οποία προκρίνει η Ιταλική Κυβέρνηση, ουδεμία ένσταση μπορεί να προβληθεί κατά της δυνατότητας εφαρμογής της ρήτρας 4 της συμφωνίας-πλαisiού στις διαφορές των κύριων δικών.

Επί της ερμηνείας της ρήτρας 4 της συμφωνίας-πλαisiού

- 39 Πρέπει να υπομνησθεί ότι, όσον αφορά τους όρους απασχολήσεως, η ρήτρα 4, σημείο 1, της συμφωνίας-πλαisiού απαγορεύει τη λιγότερο ευνοϊκή μεταχείριση των εργαζομένων ορισμένου χρόνου από τους αντίστοιχους εργαζομένους αορίστου χρόνου για τον λόγο και μόνον ότι οι δεύτεροι απασχολούνται με σύμβαση ή σχέση εργασίας ορισμένου χρόνου, εκτός εάν η διαφορετική μεταχείριση δικαιολογείται από αντικειμενικούς λόγους. Το σημείο 4 της ρήτρας αυτής επιβάλλει την ίδια απαγόρευση όσον αφορά τον απαιτούμενο χρόνο προϋπηρεσίας σε σχέση με ιδιαίτερους όρους απασχολήσεως (προπαρατεθείσα απόφαση Rosado Santana, σκέψη 64).
- 40 Κατά πάγια νομολογία, η αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων επιτάσσει να μην επιφυλάσσεται σε όμοιες καταστάσεις διαφορετική μεταχείριση ούτε σε διαφορετικές καταστάσεις όμοια μεταχείριση, εκτός εάν η διαφοροποίηση δικαιολογείται αντικειμενικώς (προπαρατεθείσα απόφαση Rosado Santana, σκέψη 65 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 41 Ως εκ τούτου, πρέπει να εξετασθούν, καταρχάς, η συγκρισιμότητα των επίμαχων περιπτώσεων και, ακολούθως, η τυχόν ύπαρξη αντικειμενικής δικαιολογήσεως.

Επί της συγκρισιμότητας των επίμαχων περιπτώσεων

- 42 Προκειμένου να διαπιστωθεί κατά πόσον τα οικεία άτομα ασκούν πανομοιότυπη ή παρόμοια εργασία υπό την έννοια της συμφωνίας-πλαisiού, πρέπει, κατ' εφαρμογή των ρητρών 3, σημείο 2, και 4, σημείο 1, αυτής, να εξεταστεί εάν, λαμβανομένου υπόψη ενός συνόλου παραγόντων, όπως η φύση της εργασίας, η κατάρτιση και οι όροι εργασίας, τα άτομα αυτά είναι δυνατόν να θεωρηθούν ως ευρισκόμενα σε συγκρίσιμη κατάσταση (διάταξη της 18ης Μαρτίου 2011, C-273/10, Montoya Medina, σκέψη 37· προπαρατεθείσα απόφαση Rosado Santana, σκέψη 66, και διάταξη της 9ης Φεβρουαρίου 2012, C-556/11, Lorenzo Martínez, σκέψη 43).
- 43 Εναπόκειται, καταρχήν, στο αιτούν δικαστήριο να ελέγξει κατά πόσον οι αναιρεσείουσες των κύριων δικών, κατά τον χρόνο που υπηρέτουσαν στην AGCM στο πλαίσιο συμβάσεως εργασίας ορισμένου χρόνου, τελούσαν σε συγκρίσιμη κατάσταση με τους τακτικούς δημοσίους υπαλλήλους που απασχολούνταν στην ίδια αρχή με σχέση εργασίας αορίστου χρόνου (βλ. προπαρατεθείσα απόφαση Rosado Santana, σκέψη 67, και προπαρατεθείσα διάταξη Lorenzo Martínez, σκέψη 44).
- 44 Συγκεκριμένα, η φύση των καθηκόντων που ασκούσαν οι αναιρεσείουσες των κύριων δικών κατά τα έτη που εργάστηκαν στις υπηρεσίες της AGCM στο πλαίσιο συμβάσεων εργασίας ορισμένου χρόνου και η πείρα που απέκτησαν σχετικά δεν συνιστούν απλώς έναν από τους παράγοντες οι οποίοι μπορούν να δικαιολογήσουν αντικειμενικώς διαφορετική μεταχείριση έναντι των τακτικών δημοσίων υπαλλήλων. Συγκαταλέγονται επίσης στα κριτήρια με βάση τα οποία καθίσταται δυνατό να εξακριβωθεί κατά πόσον οι ενδιαφερόμενες τελούν σε συγκρίσιμη κατάσταση με τους τελευταίους (βλ., συναφώς, προπαρατεθείσα απόφαση Rosado Santana, σκέψη 69).
- 45 Εν προκειμένω, είναι προφανές ότι οι αναιρεσείουσες των κύριων δικών, οι οποίες υπήχθησαν στη διαδικασία τακτοποίησεως, δεν επέτυχαν, σε αντιδιαστολή προς τους τακτικούς δημόσιους υπαλλήλους, σε δημόσιο διαγωνισμό που παρέχει πρόσβαση στη δημόσια διοίκηση. Εντούτοις, όπως ορθώς υποστήριξε η Επιτροπή, τέτοια περίπτωση δεν είναι δυνατόν να συνεπάγεται ότι αυτές τελούν σε διαφορετική κατάσταση, δεδομένου ότι οι προϋποθέσεις τακτοποίησεως που θέτει ο εθνικός νομοθέτης στην επίμαχη στις κύριες δίκες ρύθμιση, οι οποίες αφορούν αντιστοίχως τη διάρκεια της σχέσεως εργασίας ορισμένου χρόνου και την απαίτηση να έχει γίνει η σχετική πρόσληψη μέσω

διαδικασίας επιλογής έχουσας τον χαρακτήρα διαγωνισμού ή προβλεπόμενης από νομοθετική διάταξη διαδικασίας, σκοπούν ακριβώς στο να καταστεί δυνατή η τακτοποίηση μόνον εκείνων των εργαζομένων ορισμένου χρόνου των οποίων η κατάσταση μπορεί να εξομοιωθεί προς εκείνη των τακτικών δημόσιων υπαλλήλων.

- 46 Σε ό,τι αφορά τη φύση των καθηκόντων που ασκούνταν στις υποθέσεις των κύριων δικών, από τις δικογραφίες που έχει υπόψη του το Δικαστήριο δεν προκύπτει σαφώς ποια ήταν τα καθήκοντα που ασκούσαν οι αναιρεσείουσες των κύριων δικών κατά τα έτη που εργάστηκαν στην AGCM στο πλαίσιο συμβάσεων εργασίας ορισμένου χρόνου, ούτε ποια ήταν η σχέση μεταξύ των καθηκόντων αυτών και εκείνων που ανατέθηκαν στις ίδιες προσφεύγουσες υπό την ιδιότητά τους ως τακτικών δημοσίων υπαλλήλων.
- 47 Πάντως, στις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν στο Δικαστήριο, οι αναιρεσείουσες των κύριων δικών προβάλλουν –κάτι που αναφέρει επίσης η Επιτροπή– ότι τα καθήκοντα που ασκούν ως τακτικοί δημόσιοι υπάλληλοι κατόπιν της διαδικασίας τακτοποίησεως είναι τα ίδια με εκείνα που ασκούσαν προηγουμένως στο πλαίσιο συμβάσεων εργασίας ορισμένου χρόνου. Επιπλέον, από τις ίδιες τις επεξηγήσεις της Ιταλικής Κυβερνήσεως αναφορικά με τον λόγο υπάρξεως της επίμαχης στις κύριες δίκες εθνικής ρυθμίσεως προκύπτει ότι αυτή, εξασφαλίζοντας την πρόσληψη για αόριστο χρόνο των εργαζομένων που απασχολούνταν προηγουμένως για ορισμένο χρόνο, σκοπεί στην αξιοποίηση της πείρας που αυτοί απέκτησαν στην AGCM. Εντούτοις, στο αιτούν δικαστήριο εναπόκειται να προβεί στον απαραίτητο σχετικό έλεγχο.
- 48 Στην περίπτωση που τα καθήκοντα που ασκούσαν στην AGCM οι αναιρεσείουσες των κύριων δικών στο πλαίσιο συμβάσεων εργασίας ορισμένου χρόνου δεν αντιστοιχούσαν προς εκείνα που ασκεί τακτικός δημόσιος υπάλληλος που υπηρετεί στη σχετική βαθμίδα της εν λόγω αρχής, η προβαλλόμενη διαφορετική μεταχείριση αναφορικά με την προσμέτρηση του χρόνου προϋπηρεσίας κατά την πρόσληψη των αναιρεσειουσών των κύριων δικών ως τακτικών δημοσίων υπαλλήλων, δεν θα ήταν αντίθετη προς τη ρήτρα 4 της συμφωνίας-πλαisiού, δεδομένου ότι η διαφορετική αυτή μεταχείριση θα αφορούσε διαφορετικές καταστάσεις (βλ., κατ' αναλογία, προπαρατεθείσα απόφαση Rosado Santana, σκέψη 68).
- 49 Αντιθέτως, στην περίπτωση που τα καθήκοντα που ασκούσαν στην AGCM οι αναιρεσείουσες των κύριων δικών στο πλαίσιο συμβάσεων εργασίας ορισμένου χρόνου αντιστοιχούσαν προς εκείνα που ασκεί τακτικός δημόσιος υπάλληλος που υπηρετεί στη σχετική βαθμίδα της εν λόγω αρχής, θα έπρεπε τότε να εξετασθεί κατά πόσο συντρέχει αντικειμενικός λόγος που να δικαιολογεί την πλήρη παράλειψη προσμετρήσεως του χρόνου προϋπηρεσίας, ο οποίος συμπληρώθηκε στο πλαίσιο συμβάσεων εργασίας ορισμένου χρόνου, κατά την πρόσληψη των αναιρεσειουσών των κύριων δικών ως τακτικών δημοσίων υπαλλήλων και, συνεπώς, την τοποθέτησή τους σε οργανικές θέσεις (βλ., συναφώς, προπαρατεθείσα απόφαση Rosado Santana, σκέψη 71).

Επί της υπάρξεως αντικειμενικής δικαιολογήσεως

- 50 Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, ο όρος «αντικειμενικοί λόγοι» κατά τη ρήτρα 4, σημεία 1 και/ή 4, της συμφωνίας-πλαisiού πρέπει να νοείται υπό την έννοια ότι δεν επιτρέπει τη δικαιολόγηση διαφορετικής μεταχειρίσεως μεταξύ των εργαζομένων ορισμένου χρόνου και των εργαζομένων αορίστου χρόνου λόγω του ότι η διαφορετική αυτή μεταχείριση προβλέπεται από γενικό και αφηρημένο εθνικό κανόνα δικαίου, όπως είναι ο νόμος ή η συλλογική σύμβαση εργασίας (αποφάσεις Del Cerro Alonso, προπαρατεθείσα, σκέψη 57· της 22ας Δεκεμβρίου 2010, C-444/09 και C-456/09, Gavieiro Gavieiro και Iglesias Torres, Συλλογή 2010, σ. 14031, σκέψη 54· προπαρατεθείσα διάταξη Montoya Medina, σκέψη 40· προπαρατεθείσα απόφαση Rosado Santana, σκέψη 72, καθώς και προπαρατεθείσα διάταξη Lorenzo Martínez, σκέψη 47).

- 51 Κατά την εν λόγω έννοια, η διαπιστούμενη άνιση μεταχείριση πρέπει να δικαιολογείται από την ύπαρξη σαφών και συγκεκριμένων στοιχείων που να χαρακτηρίζουν τον οικείο όρο απασχολήσεως, στο ειδικό πλαίσιο εντός του οποίου εντάσσεται και βάσει αντικειμενικών και διαφανών κριτηρίων, προκειμένου να εξακριβωθεί κατά πόσον η άνιση αυτή μεταχείριση ανταποκρίνεται σε μια πραγματική ανάγκη, είναι κατάλληλη προς επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού και είναι αναγκαία προς τούτο. Οι περιστάσεις αυτές μπορούν να οφείλονται, μεταξύ άλλων, στην ιδιαίτερη φύση των καθηκόντων για την εκτέλεση των οποίων έχουν συναφθεί οι συμβάσεις αυτές και στα εγγενή χαρακτηριστικά των καθηκόντων αυτών ή, ενδεχομένως, στην επιδίωξη ενός θεμιτού σκοπού κοινωνικής πολιτικής εκ μέρους κράτους μέλους (βλ., μεταξύ άλλων, προπαρατεθείσες αποφάσεις *Del Cerro Alonso*, σκέψεις 53 και 58· *Gavieiro Gavieiro και Iglesias Torres*, σκέψη 55· προπαρατεθείσα διάταξη *Montoya Medina*, σκέψη 41· προπαρατεθείσα απόφαση *Rosado Santana*, σκέψη 73, καθώς και προπαρατεθείσα διάταξη *Lorenzo Martínez*, σκέψη 48).
- 52 Η επίκληση απλώς και μόνον του προσωρινού χαρακτήρα της απασχολήσεως του προσωπικού της δημόσιας διοίκησης δεν ανταποκρίνεται σε αυτές τις απαιτήσεις και, επομένως, δεν δύναται να αποτελέσει «αντικειμενικό λόγο» υπό την έννοια της ρήτρας 4, σημεία 1 και/ή 4, της συμφωνίας-πλαisiού. Πράγματι, εάν γινόταν δεκτό ότι ο προσωρινός χαρακτήρας της σχέσεως εργασίας αρκεί, αυτός και μόνον, για τη δικαιολόγηση τέτοιας διαφορετικής μεταχείρισεως μεταξύ των εργαζομένων ορισμένου χρόνου και των εργαζομένων αορίστου χρόνου, οι σκοποί της οδηγίας 1999/70, καθώς και της συμφωνίας-πλαisiού, θα καθίσταντο κενό περιεχομένου και θα διαιωνίζονταν μια δυσμενής για τους εργαζομένους ορισμένου χρόνου κατάσταση (προπαρατεθείσα απόφαση *Gavieiro Gavieiro και Iglesias Torres*, σκέψεις 56 και 57· προπαρατεθείσα διάταξη *Montoya Medina*, σκέψεις 42 και 43· προπαρατεθείσα απόφαση *Rosado Santana*, σκέψη 74, καθώς και προπαρατεθείσα διάταξη *Lorenzo Martínez*, σκέψεις 49 και 50).
- 53 Εν προκειμένω, προς δικαιολόγηση της προβληθείσας στις υποθέσεις των κύριων δικών διαφορετικής μεταχειρίσεως, η Ιταλική Κυβέρνηση επικαλείται την ύπαρξη πολλών αντικειμενικών διαφορών μεταξύ των τακτικών δημοσίων υπαλλήλων και των εργαζομένων ορισμένου χρόνου οι οποίοι προσελήφθησαν μεταγενέστερα ως τακτικοί δημόσιοι υπάλληλοι.
- 54 Καταρχάς, υπογραμμίζει ότι μια τέτοια πρόσληψη στο πλαίσιο της ρυθμίσεως που αποκαλείται ρύθμιση «περί τακτοποιήσεως» πραγματοποιείται στο πλαίσιο διαδικασίας η οποία δεν χαρακτηρίζεται από τα στοιχεία της διαδικασίας του διαγωνισμού και, συνεπώς, ως παρέκκλιση από τις συνήθεις διαδικασίες προσλήψεως, δεν μπορεί να αποτελέσει έγκυρο λόγο για μεταχείριση ευνοϊκότερη από εκείνη η οποία προβλέπεται για τον εισαγωγικό βαθμό της μισθολογικής κλίμακας που εφαρμόζεται στους τακτικούς δημόσιους υπαλλήλους.
- 55 Εν συνεχεία, η Ιταλική Κυβέρνηση προβάλλει ότι η εν λόγω ρύθμιση, καθόσον εκλαμβάνει την προϋπηρεσία που αποκτήθηκε στο πλαίσιο συμβάσεων ορισμένου χρόνου ως προϋπόθεση για τη θεμελίωση δικαιώματος τακτοποιήσεως και όχι ως στοιχείο δυνάμενο να ληφθεί υπόψη στο πλαίσιο της νέας σχέσεως εργασίας αορίστου χρόνου, δικαιολογείται από την ανάγκη να αποφευχθεί αντίστροφη δυσμενής διάκριση εις βάρος των τακτικών δημοσίων υπαλλήλων που έχουν ήδη τοποθετηθεί σε οργανικές θέσεις. Συγκεκριμένα, εάν οι τακτοποιούμενοι εργαζόμενοι μπορούσαν να διατηρήσουν την εν λόγω αρχαιότητα, η ένταξή τους σε οργανικές θέσεις θα γινόταν εις βάρος των ήδη ενταγμένων σε οργανικές θέσεις εργαζομένων, οι οποίοι προσελήφθησαν με σχέση αορίστου χρόνου, κατόπιν γενικού διαγωνισμού, αλλά με μικρότερη προϋπηρεσία. Πράγματι, οι τελευταίοι θα κατέληγαν να βρίσκονται τοποθετημένοι σε οργανικές θέσεις κατώτερου βαθμού από τον βαθμό εκείνων που θεμελιώνουν δικαίωμα τακτοποιήσεως.
- 56 Τέλος, υπογραμμίζει ότι η προσμέτρηση της προϋπηρεσίας που αποκτήθηκε δυνάμει προηγούμενων συμβάσεων εργασίας ορισμένου χρόνου αντιβαίνει, αφενός, στο άρθρο 3 του Συντάγματος της Ιταλικής Δημοκρατίας, υπό την έννοια ότι δεν είναι δυνατόν να αντιμετωπίζονται δυσμενέστερα περιπτώσεις που αφορούν υψηλότερα προσόντα και, αφετέρου, στο άρθρο 97 του ίδιου Συντάγματος, το οποίο προβλέπει ότι ο δημόσιος διαγωνισμός, ως αμερόληπτος μηχανισμός πρακτικής και

ουδέτερης επιλογής των πιο ικανών ατόμων βάσει των προσόντων, συνιστά τη γενική μορφή προσλήψεως για τη δημόσια διοίκηση στο πλαίσιο του σκοπού περί ικανοποίησης των απαιτήσεων αμεροληψίας και αποτελεσματικότητας της δράσεως της διοικήσεως.

- 57 Ως προς τούτο, πρέπει να υπομνησθεί ότι, λαμβανομένης υπόψη της διακριτικής ευχέρειας των κρατών μελών ως προς την οργάνωση της εσωτερικής τους δημόσιας διοίκησης, αυτά μπορούν καταρχήν, χωρίς να ενεργούν σε αντίθεση με την οδηγία 1999/70 και τη συμφωνία-πλαίσιο, να θέτουν προϋποθέσεις για την πρόσβαση σε θέσεις δημοσίων υπαλλήλων, καθώς και προϋποθέσεις απασχολήσεως τέτοιων υπαλλήλων, ιδίως οσάκις αυτοί απασχολούνταν προηγουμένως από τις διοικήσεις στο πλαίσιο συμβάσεων εργασίας ορισμένου χρόνου (βλ., συναφώς, προπαρατεθείσα απόφαση Rosado Santana, σκέψη 76).
- 58 Τουτέστιν, όπως υπογράμμισε η Επιτροπή κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η επαγγελματική πείρα των εργαζομένων ορισμένου χρόνου, η οποία αντανακλάται στον χρόνο προϋπηρεσίας που αυτοί συμπλήρωσαν στη δημόσια διοίκηση στο πλαίσιο συμβάσεων εργασίας ορισμένου χρόνου, μπορεί να αποτελεί, όπως προβλέπει η επίμαχη στις κύριες δίκες ρύθμιση, η οποία εξαρτά την τακτοποίηση, μεταξύ άλλων, από τη συμπλήρωση τριετούς προϋπηρεσίας στο πλαίσιο συμβάσεων εργασίας ορισμένου χρόνου, κριτήριο επιλογής για τους σκοπούς της διαδικασίας προσλήψεως δημοσίων υπαλλήλων.
- 59 Εντούτοις, παρά την ύπαρξη της εν λόγω διακριτικής ευχέρειας, η εφαρμογή των οριζόμενων από τα κράτη μέλη κριτηρίων πρέπει να γίνεται με διαφάνεια και να μπορεί να υπόκειται σε έλεγχο προκειμένου να αποτρέπεται κάθε δυσμενής μεταχείριση των εργαζομένων ορισμένου χρόνου λόγω και μόνον της διάρκειας της συμβάσεως ή της σχέσεως εργασίας τους βάσει των οποίων αποδεικνύεται ο χρόνος προϋπηρεσίας τους και η επαγγελματική τους πείρα (βλ. προπαρατεθείσα απόφαση Rosado Santana, σκέψη 77).
- 60 Ως προς τούτο, πρέπει να γίνει δεκτό ότι ορισμένες διαφορές που προβάλλει η Ιταλική Κυβέρνηση αναφορικά με την πρόσληψη των εργαζομένων ορισμένου χρόνου στο πλαίσιο διαδικασιών τακτοποίησης, όπως οι επίμαχες στις κύριες δίκες, σε σχέση με τους τακτικούς δημόσιους υπάλληλους που προσλαμβάνονται κατόπιν γενικού διαγωνισμού, με τα απαιτούμενα προσόντα και με τη φύση των καθηκόντων που τους ανατίθενται μπορούν, καταρχήν, να δικαιολογήσουν διαφορετική μεταχείριση όσον αφορά τους όρους απασχολήσεώς τους (βλ., συναφώς, προπαρατεθείσα απόφαση Rosado Santana, σκέψη 78).
- 61 Οσάκις τέτοια διαφορετική μεταχείριση προκύπτει από την ανάγκη να ληφθούν υπόψη αντικειμενικές απαιτήσεις που αφορούν τις θέσεις για τις οποίες έχει προκηρυχθεί η εν λόγω διαδικασία και δεν συναρτώνται με το γεγονός ότι η σχέση εργασίας μεταξύ του εκτάκτου υπαλλήλου και του εργοδότη του είναι ορισμένου χρόνου, τότε η διαφορετική αυτή μεταχείριση ενδέχεται να είναι δικαιολογημένη υπό την έννοια της ρήτρας 4, σημεία 1 και/ή 4, της συμφωνίας-πλαισίου (βλ., συναφώς, προπαρατεθείσα απόφαση Rosado Santana, σκέψη 79).
- 62 Εν προκειμένω, σε ό,τι αφορά τον προβαλλόμενο σκοπό που συνίσταται στην αποτροπή αντίστροφων δυσμενών διακρίσεων εις βάρος των τακτικών δημοσίων υπαλλήλων που προσελήφθησαν κατόπιν επιτυχούς συμμετοχής σε γενικό διαγωνισμό, πρέπει να επισημανθεί ότι, παρότι τέτοιος σκοπός δύναται να αποτελεί «αντικειμενικό λόγο» υπό την έννοια της ρήτρας 4, σημεία 1 και/ή 4, της συμφωνίας-πλαισίου, ο εν λόγω σκοπός δεν μπορεί, σε κάθε περίπτωση, να δικαιολογήσει μια δυσανάλογη εθνική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στις κύριες δίκες, η οποία αποκλείει παντελώς και υπό οιοσδήποτε περιστάσεις την προσμέτρηση κάθε περιόδου προϋπηρεσίας που συμπλήρωσαν εργαζόμενοι στο πλαίσιο συμβάσεων εργασίας ορισμένου χρόνου με σκοπό να προσδιορισθεί η αρχαιότητά τους κατά την πρόσληψή τους για αόριστο χρόνο και, ως εκ τούτου, η μισθολογική τους κλίμακα. Πράγματι, ένας τέτοιος πλήρης και απόλυτος αποκλεισμός βασίζεται εγγενώς στη γενική προκειμένη κατά την οποία η αόριστη διάρκεια της σχέσεως εργασίας ορισμένων δημοσίων λειτουργών

δικαιολογεί, αυτή και μόνον, διαφορετική μεταχείριση σε σχέση με τους δημόσιους λειτουργούς που απασχολούνται για ορισμένο χρόνο, καθιστώντας επομένως άνευ περιεχομένου τους σκοπούς της οδηγίας 1999/70 και της συμφωνίας-πλαisiού.

- 63 Όσον αφορά την περίπτωση που επανέλαβε η Ιταλική Κυβέρνηση κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, σύμφωνα με την οποία η διαδικασία τακτοποιήσεως συνεπάγεται, στο εθνικό δίκαιο, μια νέα σχέση εργασίας, πρέπει να υπομνησθεί ότι η συμφωνία-πλαίσιο δεν επιβάλλει ασφαλώς τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες μπορεί να γίνεται χρήση συμβάσεων αορίστου χρόνου και δεν έχει ως αντικείμενο την εναρμόνιση του συνόλου των εθνικών κανόνων περί συμβάσεων εργασίας ορισμένου χρόνου. Πράγματι, η εν λόγω συμφωνία-πλαίσιο σκοπεί αποκλειστικώς στην εισαγωγή, μέσω του καθορισμού γενικών αρχών και ελάχιστων απαιτήσεων, ενός γενικού πλαισίου για τη διασφάλιση της ίσης μεταχειρίσεως των εργαζομένων με συμβάσεις ορισμένου χρόνου, προστατεύοντάς τους έναντι διακρίσεων, καθώς και στην πρόληψη των καταχρήσεων που προκαλεί η προσφυγή σε διαδοχικές συμβάσεις ή σχέσεις εργασίας ορισμένου χρόνου (βλ. προπαρατεθείσα απόφαση Huet, σκέψεις 40 και 41 καθώς και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 64 Πάντως, η εξουσία που παρέχεται στα κράτη μέλη να καθορίζουν το περιεχόμενο των σχετικών με τις συμβάσεις εργασίας εθνικών τους νομοθεσιών δεν μπορεί να φθάνει μέχρι του σημείου να τους παρέχει τη δυνατότητα να διακυβεύουν τον σκοπό ή την πρακτική αποτελεσματικότητα της συμφωνίας-πλαisiού (βλ., συναφώς, προπαρατεθείσα απόφαση Huet, σκέψη 43 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία)
- 65 Η αρχή, όμως, της απαγορεύσεως των διακρίσεων, η οποία κατοχυρώνεται στη ρήτρα 4 της συμφωνίας-πλαisiού, θα καθίστατο παντελώς άνευ περιεχομένου, εάν ο απλώς νέος χαρακτήρας μιας σχέσεως εργασίας κατά το εθνικό δίκαιο ήταν δυνατόν να αποτελεί «αντικειμενικό λόγο», υπό την έννοια της προμνημονευθείσας ρήτρας, ικανό να δικαιολογήσει διαφορετική μεταχείριση, όπως η προβαλλόμενη στις υποθέσεις των κύριων δικών, αναφορικά με την προσμέτρηση, κατά την εκ μέρους δημόσιας αρχής πρόσληψη με σχέση αορίστου χρόνου εργαζομένων ορισμένου χρόνου, της προϋπηρεσίας που απέκτησαν οι τελευταίοι στην ίδια αρχή στο πλαίσιο των συμβάσεών τους εργασίας ορισμένου χρόνου.
- 66 Αντιθέτως, είναι σημαντικό να ληφθεί υπόψη η ειδική φύση των καθηκόντων που εκτελούσαν οι αναιρεσείουσες των κύριων δικών.
- 67 Ως προς τούτο, πρέπει να γίνει δεκτό ότι, εάν αποδεικνυόταν, κατά τα όσα υποστήριξαν, όπως προκύπτει από τη σκέψη 47 της παρούσας αποφάσεως, οι αναιρεσείουσες των κύριων δικών στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας, ότι τα καθήκοντα που αυτές ασκούν ως τακτικοί δημόσιοι υπάλληλοι είναι πανομοιότυπα με εκείνα που ασκούσαν προηγουμένως στο πλαίσιο συμβάσεων εργασίας ορισμένου χρόνου και εάν, όπως προέβλεπε η Ιταλική Κυβέρνηση στις γραπτές της παρατηρήσεις, η επίμαχη εθνική ρύθμιση σκοπεί στην αξιοποίηση της πείρας που απέκτησαν οι έκτακτοι υπάλληλοι στην AGCM, τα στοιχεία αυτά υποδηλώνουν μάλλον ότι η μη προσμέτρηση του χρόνου προϋπηρεσίας που συμπλήρωσαν οι εργαζόμενοι ορισμένου χρόνου οφείλεται, στην πραγματικότητα, στη διάρκεια απλώς των συμβάσεών τους εργασίας και, ως εκ τούτου, ότι η επίμαχη στις κύριες δίκες διαφορετική μεταχείριση δεν βασίζεται σε λόγους συναρτώμενους με τις αντικειμενικές απαιτήσεις των θέσεων που αφορούσε η διαδικασία τακτοποιήσεως, οι οποίες μπορούν ενδεχομένως να χαρακτηριστούν ως «αντικειμενικοί λόγοι» υπό την έννοια της ρήτρας 4, σημεία 1 και/ή 4, της συμφωνίας-πλαisiού.
- 68 Στο αιτούν δικαστήριο εναπόκειται, εντούτοις, να ελέγξει κατά πόσον, στις υποθέσεις των κύριων δικών, αφενός, η περίπτωση των αναιρεσειουσών των κύριων δικών ήταν, όσον αφορά τον χρόνο προϋπηρεσίας που αυτές συμπλήρωσαν στο πλαίσιο συμβάσεων εργασίας ορισμένου χρόνου, συγκρίσιμη με εκείνη άλλου υπαλλήλου της AGCM που συμπλήρωσε τον χρόνο προϋπηρεσίας του υπό την ιδιότητα του τακτικού δημοσίου υπαλλήλου στις κρίσιμες βαθμίδες των οργανικών θέσεων και, αφετέρου, να εκτιμήσει, υπό το πρίσμα της νομολογίας που μνημονεύθηκε στις σκέψεις 50 έως 52

της παρούσας αποφάσεως, εάν ορισμένα εκ των επιχειρημάτων που προβλήθηκαν ενώπιόν του από την AGCM συνιστούν «αντικειμενικούς λόγους» υπό την έννοια της ρήτρας 4, σημεία 1 και/ή 4, της συμφωνίας-πλαisiού (προπαρατεθείσα απόφαση Rosado Santana, σκέψη 83).

- 69 Δεδομένου ότι η ρήτρα 5 της συμφωνίας-πλαisiού στερείται σχετικώς σημασίας, και δεδομένου, εξάλλου, ότι οι αποφάσεις περί παραπομπής δεν περιέχουν κάποια συγκεκριμένη και σαφή πληροφορία αναφορικά με ενδεχόμενη καταχρηστική χρησιμοποίηση διαδοχικών συμβάσεων εργασίας ορισμένου χρόνου, δεν είναι απαραίτητο, όπως προέβησαν οι αναιρεσείουσες των κύριων δικών, να αποφανθεί το Δικαστήριο επί της ερμηνείας της εν λόγω ρήτρας.
- 70 Τέλος, πρέπει να υπομνησθεί ότι η ρήτρα 4 της συμφωνίας-πλαisiού είναι απαλλαγμένη αιρέσεων και αρκούντως ακριβής, ώστε να μπορούν οι ιδιώτες να την επικαλούνται έναντι κράτους ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, από την ημερομηνία κατά την οποία έληξε η προθεσμία που είχε ταχθεί στα κράτη μέλη για τη μεταφορά της οδηγίας 1999/70 (βλ., συναφώς, προπαρατεθείσα απόφαση Gavieiro Gavieiro και Iglesias Torres, σκέψεις 78 έως 83, και 97 και 98· προπαρατεθείσα διάταξη Montoya Medina, σκέψη 46, καθώς και προπαρατεθείσα απόφαση Rosado Santana, σκέψη 56).
- 71 Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω σκέψεων, στα υποβληθέντα ερωτήματα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι η ρήτρα 4 της συμφωνίας-πλαisiού, η οποία περιλαμβάνεται στο παράρτημα της οδηγίας 1999/70, έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στις υποθέσεις των κύριων δικών, η οποία αποκλείει πλήρως την προσμέτρηση των περιόδων προϋπηρεσίας που συμπλήρωσε εργαζόμενος ορισμένου χρόνου σε δημόσια αρχή για τον προσδιορισμό της αρχαιότητάς του κατά τη για αόριστο χρόνο πρόσληψή του από την ίδια υπηρεσία με την ιδιότητα του τακτικού δημοσίου υπαλλήλου στο πλαίσιο ειδικής διαδικασίας τακτοποιήσεως της σχέσεως εργασίας του, εκτός αν ο αποκλεισμός αυτός δικαιολογείται από «αντικειμενικούς λόγους» υπό την έννοια των σημείων 1 και/ή 4 της εν λόγω ρήτρας. Το γεγονός και μόνον ότι η προϋπηρεσία αυτή του εργαζομένου ορισμένου χρόνου συμπληρώθηκε βάσει συμβάσεως ή σχέσεως εργασίας ορισμένου χρόνου δεν συνιστά τέτοιο αντικειμενικό λόγο.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 72 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (έκτο τμήμα) αποφαινεται:

Η ρήτρα 4 της συμφωνίας-πλαisiού για την εργασία ορισμένου χρόνου, που συνήφθη στις 18 Μαρτίου 1999, και περιλαμβάνεται στο παράρτημα της οδηγίας 1999/70/ΕΚ του Συμβουλίου, της 28ης Ιουνίου 1999, σχετικά με τη συμφωνία-πλαίσιο για την εργασία ορισμένου χρόνου που συνήφθη από τη CES, την UNICE και το CEEP, έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στις υποθέσεις των κύριων δικών, η οποία αποκλείει πλήρως την προσμέτρηση των περιόδων προϋπηρεσίας που συμπλήρωσε εργαζόμενος ορισμένου χρόνου σε δημόσια αρχή για τον προσδιορισμό της αρχαιότητάς του κατά την για αόριστο χρόνο πρόσληψή του από την ίδια υπηρεσία με την ιδιότητα του τακτικού δημοσίου υπαλλήλου στο πλαίσιο ειδικής διαδικασίας τακτοποιήσεως της σχέσεως εργασίας του, εκτός αν ο αποκλεισμός αυτός δικαιολογείται από «αντικειμενικούς λόγους» υπό την έννοια των σημείων 1 και/ή 4 της εν λόγω ρήτρας. Το γεγονός και μόνον ότι η προϋπηρεσία αυτή του εργαζομένου ορισμένου χρόνου συμπληρώθηκε βάσει συμβάσεως ή σχέσεως εργασίας ορισμένου χρόνου δεν συνιστά τέτοιο αντικειμενικό λόγο.

(υπογραφές)